

PROGRAM

Samuil Feinberg (1890-1962) Klaversonate nr. 1 i A-dur, opus 1

Klaversonate nr. 4 i E-dur, opus 6

L. van Beethoven (1770-1827) Klaversonate nr. 23 i f-mol, opus 57
(Appassionata)

Allegro assai Scherzo: Allegretto
Andante con moto Etude: Allegro
Allegro, ma non troppo

PAUSE

Robert Schumann (1810-1856) Fantasi I C-dur, opus 17

Allegro assai
Andante con moto
Allegro, ma non troppo

Marc-André Hamelin

Solisten i aften er Marc-André Hamelin. Han er født i 1961 i Montreal i Quebec, men bor nu i Boston. Han er både pianist og komponist. Han har bl.a. komponeret en samling etuder i alle mol-tonearterne. Han har indspillet 70 CD'er på Hyperion, og han optræder som solist med symfoniorkestre over hele verden. Han har modtaget mange priser for sine CD'er, vundet konkurrencer, og er en efterspurgt virtuos pianist.

Aftenens program er karakteriseret ved opførelse af ekstremt virtuose værker for klaver. Det starter med to klaversonater af den russiske pianist og komponist Samuil Feinberg. Han blev født i Odessa i 1890, men voksede op i Moskva, hvor han blev resten af livet. Han blev optaget på musikkonservatoriet med klaver som hovedfag og afsluttede studiet i 1911. Han tog desuden privattimer i komposition hos komponisten Zhilyayev. I sin samtid var han mest kendt som koncertpianist og havde stor succes. Skrjabin hørte ham spille den 4. sonate og omtalte hans opførelse som den mest overbevisende, han nogensinde havde hørt. Som pianist blev han sammenlignet med store russiske pianister som f.eks. Sofronitsky. I 1922 blev han professor i klaver på konservatoriet i Moskva. Som komponist tog han del i tidens strømninger. Han deltog således i 1925 i ISCM festivalen for ny musik, hvor hans seks klaversonater blev opført og vakte stor opmærksomhed. I hans tidlige værker var stilen senromantisk, men senere, d.v.s. fra den 4. klaversonate (1918), var han tydeligt inspireret af tidens atonale eksperimenter. I midten af 20'erne eksperimenterede han således også med anvendelsen af den schönbergske tolvtonesimalisme. I de seneste leveår brugte han en diatonisk og polyfonisk stil, som virker meget enkel og alligevel virkningsfuld. Han modtog Stalinprisen i 1936.

Aftenens to sonater repræsenterer komponistens anvendelse af to forskellige stilarter.

Fra hans sonater for klaver skal vi først høre hans første *klaversonate nr. 1 i A-dur, opus 1* fra 1915. Det er i senromantisk stil, hvor han dels har hentet inspiration i nogle af Skrjabin's værker og desuden haft Schumann som model m.h.t. rytmiske og strukturelle forhold.

Det andet værk er *klaversonate nr. 4 i E-dur, opus 6* fra 1918. Her er der tale om en meget kontrapunktisk struktur, og desuden kan man høre påvirkningen fra tidens atonale tendenser.

Beethoven komponerede 32 klaversonater. I aften skal vi høre den berømte, *klaversonate nr 23 i f-mol, opus 57* også kaldet "Appassionata" og tilegnet grev Franz von Brunswik. Den er komponeret i 1805 i Beethovens såkaldte revolutionære periode. Det var en travl tid, hvor han arbejdede med mange af de

store værker f.eks. ”Waldsteinsonaten”, operaen ”Fidelio”, violinkoncerten, ”Forårssonaten” og flere af de store symfonier. Beethoven har ikke givet sonaten dens populære navn, men det stammer fra en forlægger, og den betegnelse har hængt ved siden. På dette tidspunkt i Beethovens liv, hvor denne sonate bliver til, sætter han generelt spørgsmålstegn ved den wienerklassiske sonateform. Ved at sprænge de vante former, giver han plads til, at idéer og følelser kommer til orde i musikken. Han bryder således i ”Appassionata” med den klassiske formkonvention ved f.eks. at ændre reprisen, idet han bearbejder hovedtemastoffet og herved opnår andre og nye kvaliteter. Kritikeren Romain Rolland (1866-1944) anser ”Appassionata” for at være sonaten over alle sonater.

Sonaten har tre satser: 1) *Allegro assai*, 2) *Andante con moto*: En langsom sats med 4 variationer over et af komponistens smukkeste temaer 3) *Allegro, ma non troppo*. De to ydersatser er voldsomt passionerede, og værket afsluttes med en fyrig koda.

Aftenens 3. værk er Robert Schumann’s *Fantasi i C-dur, opus 17*, som i dag er en af klaverlitteraturens tungeste hjørneste. Schumann komponerede den første sats i juni 1836, hvor han var dybt fortvivlet over forholdet til Clara, da hendes far gjorde alt han kunne for at forhindre at de mødtes, og der kunne slet ikke være tale om ægteskab. I et af Schumann’s breve til Clara skrev han: ”Første sats er vel den mest passionerede jeg nogensinde har komponeret, en dyb klagesang over dig”. C-dur fantasien er forsynet med et digt af Friederich Schlegel om ”en tyst udholdt tone hørbar for den, der hemmeligt lytter”. Han har på dette tidspunkt formodentlig forestillet sig værket som et énsatset klaverstykke, en genre som var fremtrædende i 1800 tallet i forbindelse med romantikkens dyrkelse af korte melodiske stemningsatser. Senere samme år skriver han imidlertid to satser til. Han tilegner opus 17 til kollegaen Franz Liszt. Det var kutyme i denne periode at dedikere sine værker til f.eks. en muse, indflydelsesrige venner eller musikere. Nogle år senere dedikerede Liszt sin sonate i b-mol til Schumann.

Opus 17 har tre satser, som Schumann ændrede navnene på mange gange: 1. *Durchaus phantastisch und leidenschaftlich vorzutragen*, har mange melodiske indfald og karakter- og temposkift 2. *Mässig. Durchaus energisch* er en march 3. *Langsam getragen. Durchweg leise zu halten*. I værket er der en henvisning til den sidste sang i Beethovens ”An die ferne geliebte” opus 98, måske som en hilsen til Clara. Hun fik den tilsendt og svarede 23. maj 1839: ”I går modtog jeg din vidunderlige *Fantasi*, i dag er jeg stadig syg af henrykkelse”.

Eva Kullberg.

MUSIKHUSET AARHUS

LILLE SAL Søndag den 3. december 2017

Marc-André Hamelin

aarhus
musikforening